

Arenaria graminifolia Schrad. w Polsce – charakterystyka nowych stanowisk



mgr inż. Kateryna Fyałkowska
Zakład Ekologii Lasu
Instytut Badawczy Leśnictwa

Arenaria graminifolia Schrad. - piaskowiec trawiasty (ryc. 1)

- gatunek eurosyberyjski (w Polsce przebiega jego zachodnia granica zasięgu występowania),
- gatunek krytycznie zagrożony (Czerwona Lista 2016 - CR, Czerwona Księga 2014 - CR),
- notowany w Polsce na 29 stanowiskach (Kaźmierczakowa i in. 2014),
- po 2014 na 10 stanowiskach (Kaźmierczakowa i in. 2014),
- w latach 2017 – 2020 – odkryto 6 nowych stanowisk (Wołkowycki 2017, Torzewski 2018, Torzewski i in. 2020).



Ryc. 1. Piaskowiec trawiasty.
(Kaźmierczakowa i in. 2014)

Celem badań była charakterystyka nowych stanowisk piaskowca trawiastego:

- opis siedliska,
- stan populacji – liczba kęp, osobników wegetatywnych, generatywnych,
- wskazanie zagrożeń dla populacji.

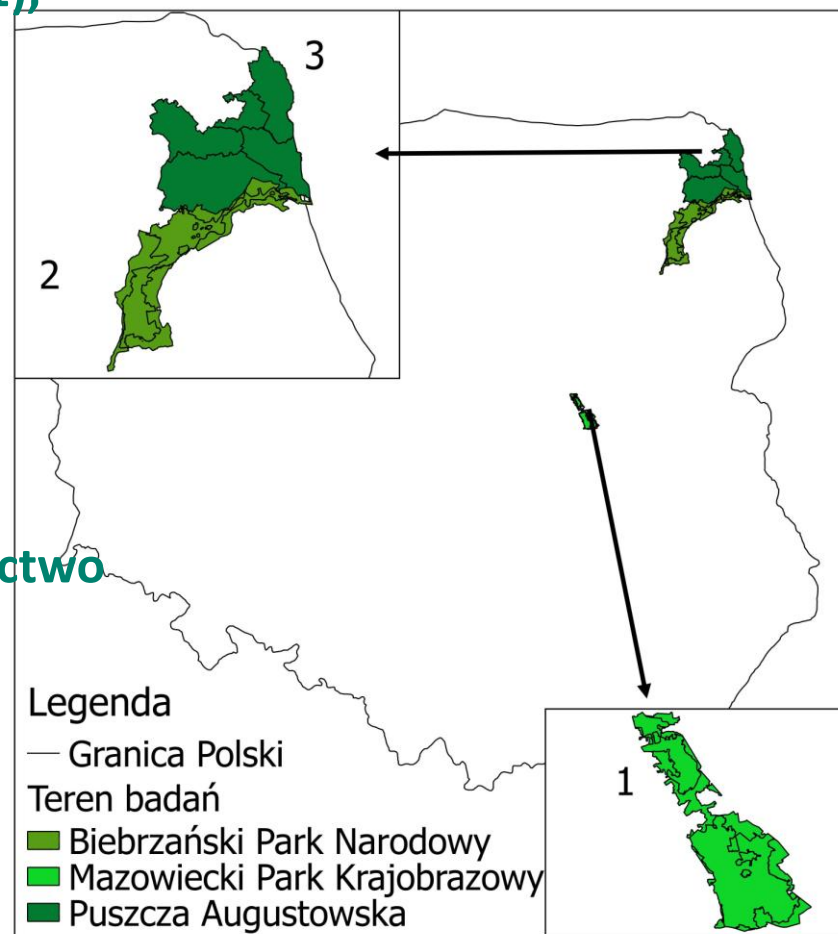
1. Teren badań

Badania prowadzono w latach 2016 – 2019 w (ryc. 1):

- Mazowieckim Parku Krajobrazowym (MPK) (1),
- Biebrzańskim Parku Narodowym (BPN) (2),
- Puszczy Augustowskiej (PA) (3).

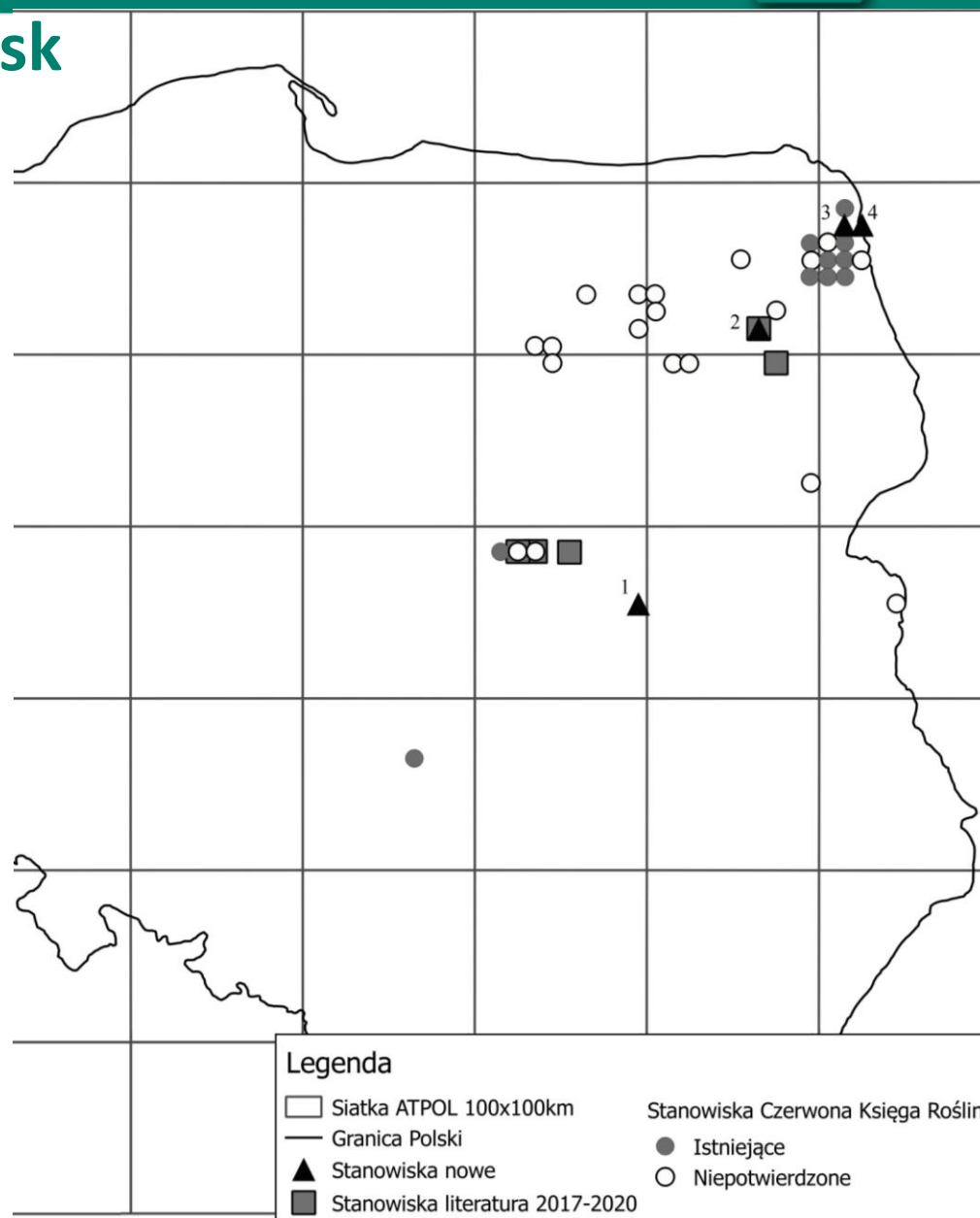
2. Metodyka

- Na stanowiskach wykonano zdjęcia fitosocjologiczne metodą Braun-Blanqueta (1964.), każde o powierzchni 25 m². Nazewnictwo gatunków przyjęto za Mirek i in. (2002)
- Policzono osobniki wegetatywne, generatywne i liczbę kęp piaskowca.
- Określono gatunki ekspansywne i inwazyjne.



Lokalizacja nowych stanowisk

1. MPK – skraj wydmy - *Koeleria glaucae-Corynephorsetea canescentis*;
2. BPN - Pas przeciwpożarowy na skraju drzewostanu - *Peucedano-Pinetum*;
3. PA.1 - Pas przeciwpożarowy wzdłuż drogi leśnej - *Peucedano-Pinetum*;
4. PA.2 - Pas przeciwpożarowy na skraju drzewostanu - *Peucedano-Pinetum*



Zdjęcia fitosocjologiczne

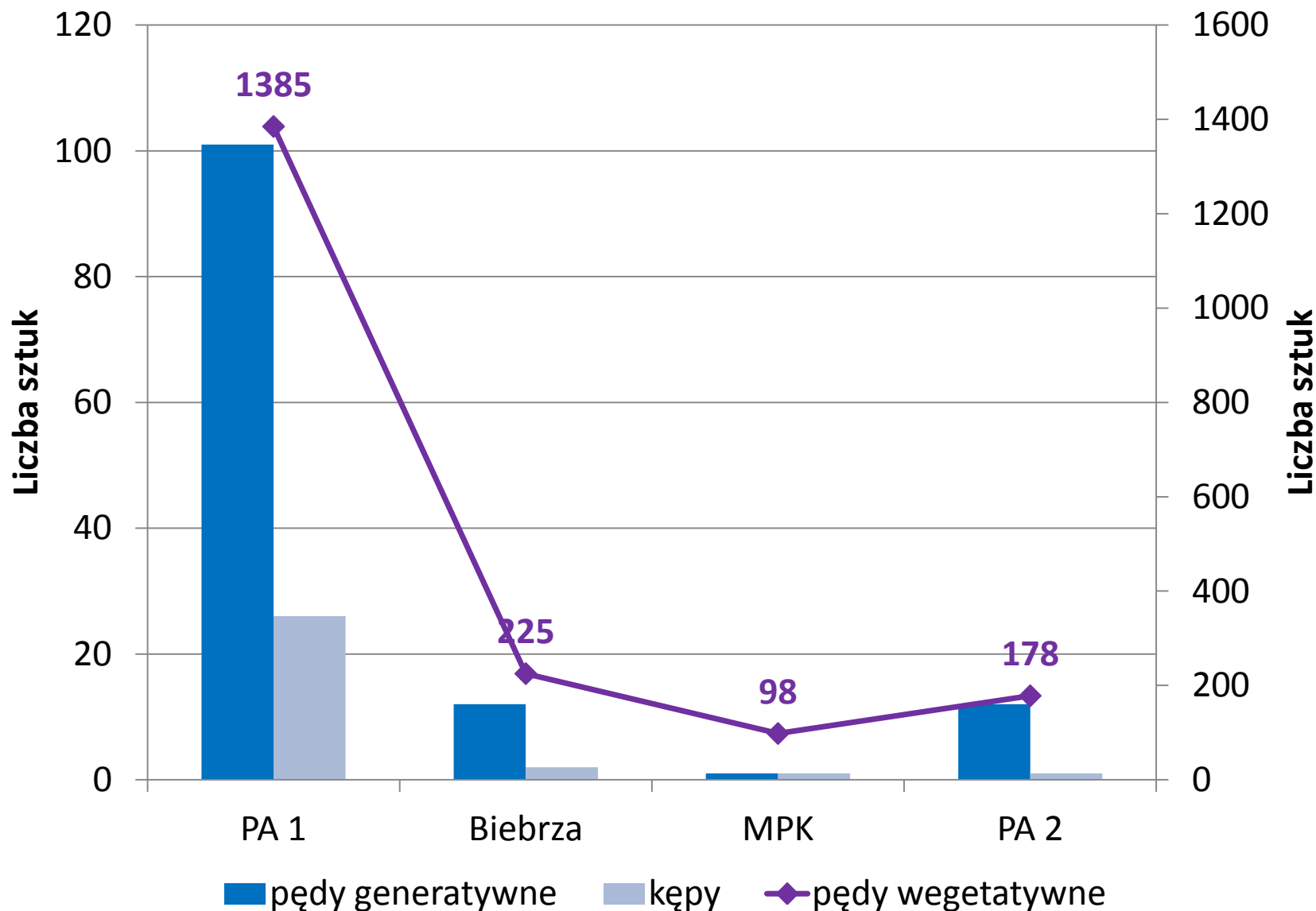
PA – Puszcza Augustowska, Biebrza – Biebrzański Park Narodowy, MPK – Mazowiecki Park Krajobrazowy

Lokalizacja		PA.1a	PA.1b	PA.1c	Biebrza	MPK	PA.2
Data		06.06.19	06.06.19	06.06.19	31.05.19	20.05.16	19.07.19
Powierzchnia [m ²]		25	25	25	25	25	25
Wystawa		W	W	W	W	SW	W
Zwarcie warstwy drzew [%]		5	15	40	20	5	0
Zwarcie warstwy krzewów [%]		1	5	1	1	0	0
Pokrycie warstwy zielnej [%]		50	40	40	20	40	80
Pokrycie warstwy mszystej [%]		40	80	20	5	10	60
liczba gatunków w zdjęciu		37	33	21	35	17	38
Drzewa i krzewy / pokrycie							
<i>Betula pendula</i>	a	1	2	3			
<i>Betula pendula</i>	c	+		+			
<i>Padus serotina</i>	b			+			
<i>Padus serotina</i>	c	+	+				+
<i>Picea abies</i>	c						+
<i>Pinus sylvestris</i>	a				1		
<i>Pinus sylvestris</i>	b	+	+				
<i>Pinus sylvestris</i>	c						+
<i>Quercus robur</i>	a				2	1	
<i>Quercus robur</i>	b		1		+		
<i>Quercus robur</i>	c				+		

Lokalizacja		PA.1a	PA.1b	PA.1c	Biebrza	MPK	PA.2
Rośliny zielne i mszaki / pokrycie							
<i>Arenaria graminifolia</i>	c	2	+	2	1	+	+
Ch. Vaccinio-Picetea							
<i>Cladonia rangiferina</i>	d				+		
<i>Pleurozium schreberi</i>	d	3	4	2	+		3
<i>Hylocomium splendens</i>	d		+	+			1
<i>Dicranum polysetum</i>	d	+	+	1	+		2
<i>Dicranum scoparium</i>	d			+			
<i>Melampyrum pratense</i>	c				+		+
<i>Vaccinium myrtillus</i>	c						+
<i>Vaccinium vitis-idaea</i>	c	1		2	+		2
D. Peucedano-Pinetum							
<i>Convallaria majalis</i>	c	+		+			+
<i>Peucedanum oreoselinum</i>	c	+	+	+	+	+	
<i>Polygonatum odoratum</i>	c		+	+			
<i>Pulsatilla patens</i>	c				+		
<i>Scorzonera humilis</i>	c	+			+		
<i>Solidago virgaurea</i>	c	+	+	+			+

Lokalizacja		PA.1a	PA.1b	PA.1c	Biebrza	MPK	PA.2
Ch. Nardo-Callunetea i Calluno-Ulicetalia							
<i>Danthonia decumbens</i>	c	+	+	+			
<i>Hieracium pilosella</i>	c	+	+		1	+	1
<i>Luzula multiflora</i>	c		+	+			
<i>Potentilla erecta</i>	c			+			
<i>Veronica officinalis</i>	c	+					+
<i>Viola canina</i>	c	+					+
<i>Calluna vulgaris</i>	c	1	2		+		2
<i>Carex ericetorum</i>	c	+	+	+	+	+	+
Ch. Koelerio glaucae-Coryneporetea canescentis							
<i>Festuca ovina</i>	c	1	1	1	+	+	1
<i>Thymus serpyllum</i>	c				+	+	+
<i>Brachythecium albicans</i>	d				1		+
<i>Ceratodon purpureus</i>	d				+		
<i>Cladonia furcata</i>	d				+		
<i>Corynephorus canescens</i>	c					1	
<i>Rumex acetosella</i>	c	+			+	+	+
<i>Scleranthus perennis</i>	c	+			+		

PA – Puszcza Augustowska, Biebrza – Biebrzański Park Narodowy, MPK – Mazowiecki Park Krajobrazowy



- Piaskowiec trawiasty najliczniej występuje w północno-wschodniej Polsce.
- Nowe stanowiska znaleziono na typowych dla tego gatunku siedliskach (murawa, bory sosnowe).
- W porównaniu do populacji piaskowca trawiastego z Kampinoskiego Parku Narodowego (4 nowe stanowiska – Torzewski i in. 2020) z nowych stanowisk tylko jedno z Puszczy Augustowskiej jest podobnie liczne (PA – 1385 wegetatywnych; KPN – 420-3500 wegetatywnych).
- Nowe stanowisko w Biebrzańskim PN jest podobnie liczne jak to drugie (Torzewski 2018). Na nowym odnotowano 225 pędów wegetatywnych na Torzewskiego (2018) w 2019 roku odnotowano 232. Pędów generatywnych na znanym odnotowano 5, na nowym 12.
- Stanowiska w Mazowieckim PK i Puszczy Augustowskiej (PA.2.) są zamierające. Stanowisko w MPK zarasta trzcinnikiem piaskowym, a w Puszczy Augustowskiej borówką czarną. Na obu stanowiskach w Puszczy Augustowskiej stwierdzono czeremchę amerykańską.
- Ze względu na podobieństwo do traw, piaskowca trawiastego trudno znaleźć. Omawiane obszary są dogodnym dla niego siedliskiem. Prawdopodobnie tych stanowisk jest więcej.
- Zagrożeniem dla istnienia piaskowca trawiastego jest zarastanie siedliska przez gatunki ekspansywne i inwazyjne, a także zmiany użytkowania obszaru.

- Braun-Blanquet J. 1964. Pflanzensozilogie. Grundzüge der Vegetationskunde. 3rd ed. Wien/New York: Springer.
- Mirek Z., Piękoś-Mirkowa H., Zając A., Zając M., Bernacki L., Cieślak E., Głowacki Z., Leda M., Mitka J., Paśnik A., Paul W., Ronikier M., Rostański K., Szeląg W., Wójcicki J. J., Zalewska-Gałosz J., Zieliński J., Żukowski W. (eds) 2002. Flowering plants and pteridophytes of Poland, a checklist. Krytyczna lista roślin naczyniowych Polski. Biodiversity of Poland, 1. W. Szafer Institute of Botany, Polish Academy of Sciences, Kraków.
- Kaźmierczakowa R., Zarzycki K., Mirek Z., 2014. Polska czerwona księga roślin. Paprotniki i rośliny kwiatowe.
- Kaźmierczakowa R., Bloch-Orłowska J., Celka Z., Cwener A., Dajdok Z., Michalska-Hejduk D., Pawlikowski P., Szczęśniak E., Ziarnek K. 2016. Polska czerwona lista paprotników i roślin kwiatowych. Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków.
- Wołkowycki D. 2017. Zagrożone, chronione i rzadkie rośliny naczyniowe w górnej i środkowej części doliny Narwi (Polska północno-wschodnia). *Fragm. Florist. Geobot. Polon.* 24(1): 99-118.
- Torzewski K. 2018. Notatki florystyczne z doliny Biebrzy. *Steciana* Vol. 22(4): 191–194.
- Torzewski K., Otręba A., Kęłowska A. 2020. Rozmieszczenie, zasoby oraz zagrożenia *Arenaria graminifolia* (Caryophyllaceae) w Kampinoskim Parku Narodowym. *Fragm. Florist. Geobot. Polon.* 27(2): 662-671.